

ผลของการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อระดับน้ำตาลในเลือด  
ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

**EFFECTS OF FAMILY MEMBERS PARTICIPATION ON BLOOD  
SUGAR LEVELS OF DIABETIC PATIENTS IN YANGTALAD  
DISTRICT, KALASIN PROVINCE**

มยุเรศ ฤทธิทรงเมือง

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต  
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา  
ตุลาคม 2555  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

## ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร.ไพฑูรย์ พงษ์แสงพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ความคิด คำปรึกษา ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี จนการศึกษาในครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอพระขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายแพทย์พิสิทธิ์ เอื้อวงศ์กุล นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้จัดให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต ขึ้น ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอขอบคุณสาธารณสุขอำเภอยางตลาด เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนสูง ตำบลโนนสูงและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านแก ตำบลอิถื้อ ที่ให้ความอนุเคราะห์ และอำนวยความสะดวกในการศึกษาในครั้งนี้เป็นอย่างดี จนกระทั่งการศึกษาครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ ด้วยดี ขอขอบคุณอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่มีส่วนช่วยในการประสานเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบคุณประชาชนตำบลโนนสูง และตำบลอิถื้อ โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวผู้ป่วยโรคเบาหวานทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการศึกษาครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้ป่วยโรคเบาหวานทุกคน ที่ปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้ดูแลเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่สาวและครอบครัว ที่ห่วงใย เข้าใจ เป็นกำลังใจให้เสมอ มาจนทำให้ประสบผลสำเร็จในวันนี้

คุณค่าและประโยชน์ของงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตัญญูทวดบิดาแด่ บพกาวิ บวรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่านานนี้

มยุเรศ ฤทธิ์ทรงเมือง

ตุลาคม 2555

54920112 : ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

คำสำคัญ: ผลของการมีส่วนร่วม/ การปฏิบัติ/ ความตระหนัก/ ระดับน้ำตาลในเลือด/

บุคคลในครอบครัว

มยุเรศ ฤทธิทรงเมือง: ผลของการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ (EFFECTS OF FAMILY MEMBERS PARTICIPATION ON BLOOD SUGAR LEVELS OF DIABETIC PATIENTS IN YANGTALAD DISTRICT, KALASIN PROVINCE) อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์:  
ไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์, Ph.D., 80 หน้า. ปี พ.ศ. 2555.

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นบุคคลในครอบครัวผู้ป่วยโรคเบาหวาน จำนวน 28 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ กลุ่มละ 14 คน โดยกลุ่มทดลองได้มีส่วนร่วม คือ ในระยะก่อนทดลอง หลังทดลองทันที และติดตามผล 2 สัปดาห์ ระยะเวลาในการศึกษา 4 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ คือ ผลของการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว และแบบสัมภาษณ์การปฏิบัติ ความตระหนักในด้านการรับประทานอาหารและการจัดการความเครียด ระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานและความพึงพอใจของบุคคลในครอบครัว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ Independent t-test , One-way repeated measure ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลอง 2 สัปดาห์ บุคคลในครอบครัวในกลุ่มทดลองมีค่าการปฏิบัติเฉลี่ย ดีกว่า มีค่าความตระหนักเฉลี่ย มากกว่า ผู้ดูแลในกลุ่มเปรียบเทียบ ผู้ป่วยในกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือด ต่ำกว่า ผู้ป่วยในกลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ( $p < 0.05$ ) และบุคคลในครอบครัวมีความพึงพอใจต่อผลของการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ผลของการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ส่งผลให้บุคคลในครอบครัวเกิดการปฏิบัติ เกิดความตระหนัก ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวานมีค่าต่ำกว่า บุคคลในครอบครัวในกลุ่มเปรียบเทียบ ดังนั้นจึงควรนำผลการศึกษาในครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ หรือปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพไม่เหมาะสมในชุมชน เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคอ้วน เป็นต้น

54920112 : M.P.H.(PUBLIC HEALTH)

KEYWORD: PARTICIPATION/ PRACTICE/ AWEARNESS/ BLOOD SUGAR/

FAMILY MEMBERS

MAYURED RIDSONGMEANG: EFFECT OF FAMILY MEMBERS

PARTICIPATION ON BLOOD SUGAR LEVELS OF DIABETIC PATIENTS IN

YANGTALAD DISTRICT, KALASIN PROVINCE.

ADVISOR: PAIBOON PONGSAENG PAN, Ph.D., 80 P. 2012.

The study objective was to study the effect of family members participation in on blood sugar levels of diabetic patients in Yangtalad district Kalasin province. The subjects were selected from family member with diabetic were 28 people, and divided into an experimental group and the comparison group consisted of 14 people in each. The experimental group which participated in the process was evaluated before, after and follow –up two week after program end.

Instruments included. Interviews and participatory practices, awareness of care in the field of diet and stress management and blood sugar levels of diabetic patients and the satisfaction of individuals in the family. The data analyzed by using independent t-test, One-way repeated measure ANOVA.

The results of this study were found that after two weeks of interventive the experimental group were had an lower blood sugar level than in the comparison group ( $p < 0.05$ ), and were more satisfied with the care involved. The participation of in the family member with diabetics patients shown that the performance of the individual families, awareness, and blood sugar levels of diabetics patients lower than patients who did not participate in the process. This study could be applied to patients with chronic diseases or other health problems caused by inappropriate behavior in the community, such as high blood pressure, obesity, etc.

## สารบัญ

|                                            | หน้า |
|--------------------------------------------|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย.....                       | ง    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....                    | จ    |
| สารบัญ.....                                | ฉ    |
| สารบัญตาราง.....                           | ซ    |
| สารบัญภาพ.....                             | ฅ    |
| บทที่                                      |      |
| 1 บทนำ.....                                | 1    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....        | 1    |
| วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....               | 2    |
| สมมติฐานการศึกษา.....                      | 3    |
| กรอบแนวคิดในการศึกษา.....                  | 3    |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....  | 4    |
| ขอบเขตการศึกษา.....                        | 4    |
| ข้อจำกัดในการศึกษา.....                    | 5    |
| นิยามศัพท์เฉพาะ.....                       | 5    |
| 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....      | 7    |
| ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน.....            | 7    |
| แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....              | 17   |
| แนวคิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว..... | 19   |
| บทบาทของบุคคลในครอบครัว.....               | 20   |
| งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....                 | 22   |
| 3 วิธีดำเนินการศึกษา.....                  | 24   |
| รูปแบบการศึกษา.....                        | 24   |
| ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....               | 25   |
| เครื่องมือในการศึกษา.....                  | 28   |

## สารบัญ (ต่อ)

| บทที่                                                                                          | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| การเก็บรวบรวมข้อมูล.....                                                                       | 33   |
| การวิเคราะห์ข้อมูล.....                                                                        | 34   |
| การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง.....                                                             | 34   |
| 4 ผลการศึกษา.....                                                                              | 35   |
| ข้อมูลทั่วไป.....                                                                              | 35   |
| การปฏิบัติตัว.....                                                                             | 34   |
| ระดับความตระหนัก การปฏิบัติ และระดับน้ำตาล.....                                                | 37   |
| ผลการเปรียบเทียบความตระหนัก.....                                                               | 38   |
| ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติ.....                                                                | 40   |
| ผลการเปรียบเทียบระดับน้ำตาลในเลือด.....                                                        | 42   |
| ความพึงพอใจ.....                                                                               | 44   |
| 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....                                                             | 47   |
| สรุปผลการศึกษา.....                                                                            | 48   |
| อภิปรายผล.....                                                                                 | 50   |
| ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้.....                                                             | 52   |
| ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป.....                                                               | 52   |
| บรรณานุกรม.....                                                                                | 53   |
| ภาคผนวก.....                                                                                   | 57   |
| ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....                                                             | 58   |
| ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....                                          | 60   |
| ภาคผนวก ค โปรแกรมผลของการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว และ<br>แผ่นพับประกอบการจัดกระบวนการ..... | 66   |
| ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมกระบวนการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัว.....                                 | 77   |
| ประวัติย่อของผู้ศึกษา.....                                                                     | 80   |

## สารบัญตาราง

| ตารางที่                                                                                                                                                                                 | หน้า |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1. จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของผู้ดูแล จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่ทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวาน และความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคเบาหวาน ..... | 36   |
| 2. ระดับความตระหนัก การปฏิบัติ และระดับน้ำตาลในเลือด จำแนกตามระยะการทดลอง และกลุ่มศึกษา .....                                                                                            | 37   |
| 3. ผลการเปรียบเทียบความตระหนัก ก่อนทดลอง หลังทดลองทันทีและระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ .....                                                              | 39   |
| 4. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำเปรียบเทียบความตระหนักภายในกลุ่มทดลอง..                                                                                                               | 39   |
| 5. การเปรียบเทียบความตระหนักรายคู่ของบุคคลในครอบครัว ของกลุ่มทดลอง .....                                                                                                                 | 40   |
| 6. ผลเปรียบเทียบการปฏิบัติ ก่อนทดลอง หลังทดลองทันทีและระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ .....                                                                  | 41   |
| 7. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำเปรียบเทียบการปฏิบัติภายในกลุ่มทดลอง .....                                                                                                            | 41   |
| 8. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวเฉลี่ยรายคู่ของบุคคลในครอบครัว ของกลุ่มทดลอง .....                                                                                                       | 42   |
| 9. ผลการเปรียบเทียบระดับน้ำตาลในเลือด ก่อนทดลอง หลังทดลองทันทีและระยะติดตามผล 2 สัปดาห์ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ .....                                                       | 43   |
| 10. การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำเปรียบเทียบระดับน้ำตาลในเลือด ภายในกลุ่มทดลอง .....                                                                                                  | 43   |
| 11. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับน้ำตาลในเลือดยุทธ์ของผู้ป่วยในกลุ่มทดลอง .....                                                                                                           | 44   |
| 12. จำนวนและร้อยละของบุคคลในครอบครัวมีความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วม จำแนกรายชื่อ .....                                                                                                     | 45   |
| 13. จำนวนและร้อยละของบุคคลในครอบครัว จำแนกตามระดับความพึงพอใจ .....                                                                                                                      | 46   |

## สารบัญภาพ

| ภาพที่                                                                                                   | หน้า |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา .....                                                                             | 4    |
| 2 รูปแบบการทดลอง .....                                                                                   | 24   |
| 3 ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง .....                                                                           | 27   |
| 4 ระยะก่อนทดลอง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคคลในครอบครัว (ผู้ดูแล) .....                             | 78   |
| 5 ระยะหลังทดลองทันที การมีส่วนร่วมปฏิบัติและรับประโยชน์ของบุคคลในครอบครัว (ผู้ดูแล) .....                | 24   |
| 6 ระยะติดตาม 2 สัปดาห์ การมีส่วนร่วมประเมินผลของบุคคลในครอบครัว (ผู้ดูแล) และผู้เจ็บป่วยโรคเบาหวาน ..... | 79   |